

Woman Incorporated & Krisesentersekretariatet

6.mnd rapport Oktober '01-mars '02

Jamaica & Norge

Rapport utarbeidet av
Cecilie Starheim & Camilla Brandsø Megård

Innhold:

1.0 JAMAICA

1.1 Sosiale problemer

1.1.1 Fattigdom

1.1.2 Analfabetisme

1.1.3 Prostitusjon

1.1.4 Kriminalitet

1.1.5 Tenåringsgraviditet

1.2 Vold

1.2.1 Holdninger og myter

1.2.2 "casestudies"

2.0 STATISTIKK

2.1 Statistikk for krisesenteret i Montego Bay

2.2 Statistikk for rape & carnal abuse, Jamaica

2.3 Mordstatistikk Jamaica 1990.2001

2.4 Kommentarer til statistikk

3.0 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

4.0 PRESENTASJON AV SØR PARTNER

4.1 Mål og målsettinger

4.2 Organisasjonsstruktur

5.0 MÅLSETTINGER FOR PROSJEKTET

6.0 GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET

6.1 Gjennomføring av målsettingene

6.2 Daglig drift

6.3 Positive og negative sider ved gjennomføringen av prosjektet

7.0 FREMTIDSPLANER FOR PROSJEKTET

8.0 SAMARBEID

8.1 Samarbeid mellom nord og sør partner

8.2 Samarbeid mellom fredskorpsdeltakere og sør partner

8.3 Samarbeid mellom fredskorpsdeltakere og nord partner

8.4 Samarbeid mellom fredskorpsdeltakere og fredskorpset

9.0 OPPLEVELSER

10.0 AVSLUTNING

1.0 JAMAICA

Jamaica er den tredjes største engelsktalende øya i karibien, øya er på 4411 *square mile og innbyggertallet varierer fra 2.5 millioner til 3.2 millioner. Noen hevder også at det er store mørketall og det reelle tallet kan være opp til 3.5 millioner. Det er ca 2 millioner jamaicanere som har immigrert, flesteparten til USA, Canada eller England. Den opprinnelige befolkningen på Jamaica var Arawakindianere. Etter at Jamaica ble spansk koloni i 1449 (Christopher Columbus) ble dette folkeslaget utryddet, enten ved å bli drept av spanjolene eller de døde av sykdommer transportert fra Europa. I 1655 tok britene over etter spanjolene og importerte slaver fra vestkysten av Afrika for å jobbe på øyas sukkerplantasjer. Det er de afrikanske etterkommerne som er majoriteten på øya i dag, selv om hvite, kinesere og indere fortsatt er godt representerte minoriteter. Jamaicas slagord er: "out of many, one people". Dette kommer av at de fleste jamaicanere er en miks av ulike folkeslag, afroeupeisk, afroindisk og lignende. Jamaica ble erklært uavhengig fra England i 1962, men er fortsatt medlem av British commonwealth. De har en demokratisk styreform og øverste leder er statsminister. Jamaica har to politiske parti som sitter med mesteparten av makten, Jamaica Labour party og peoples national party. Det siste året har det politiske bildet vært preget av uro og lite stabilitet. De største problemene er beskyldningene om underslag, korrupsjon og tett samarbeid med de kriminelle gjengene i gettoene. Samarbeidet går ut på ulovlig våpenhandel, narkotikatrafikk og bestikkelser for å få støtte til sine parti. Sist sommer var det 30 menneskeliv som gikk tapt i landets hovedstad etter kamper mellom gjenger og politi og soldater. Etterforskningen som kom i stand i etterkant mener at dette var et planlagt spill satt i gang av sentrale politikere. Hva gevinsten eventuelt var eller skulle ha vært er ennå ikke kjent for allmennheten. Valget er satt til desember 2002, og alle frykter det verste i forhold til bråk og opptøyer.

Jamaica er et såkalt grenseland, beveger seg med en hårfin balanse mellom det å være i-land og u-land. Det er enorme forskjeller mellom fattige og rik. Noe som man ser er tendensen i resten av verden også, men likevel er forskjellene her ekstremt store. De har likevel en passe stor middelklasse som klarer seg noenlunde bra, men her også er det veldig lite som skal til før de blir dratt ned i fattigdommen.

Jamaicansk økonomi baserer seg i hovedvekt på turisme, og de har stor eksport av bauxitt og aluminium. De har likevel store problemer i offentlig sektor på grunn av store nedskjæringer og privatisering. Jamaica ligger nå på 78 plass på FNs Humans Development Index(2001). Til sammenligning ligger Norge på 1.plass på samme index.

Den største inntektskilden ligger likevel på dyrking og salg av *Ganja, et illegalt rusmiddel på Jamaica. Så langt har myndighetene enda en svært lang vei å gå for

å få bukt med dette, og det er ikke helt sikkert om de vil ha en stopper for det heller, for hva vil da skje med økonomien?

1.1 Sosiale problemer

Jamaica er et av verdens mest kristne land, de har flest kirker pr kvadratmeter enn alle andre land i verden. Det er ofte ikke mer enn 30-50 meter mellom hver kirke. Det er mange forskjellige kirkesamfunn, men det mest vanlige er baptister, 7dagsadventister og Jehovas vitner. Det å tilhøre en kirke er et statussymbol, på lik linje som det å ha stort hus, fin bil og lignende. Man skulle kanskje tro at ved å være gode kristne og følge bibelen kunne være med på å forhindre visse typer problemer, i alle fall i forhold til atferd tilknyttet moral...

Men likevel er 87% av alle barn født utenfor ekteskapet, og man ser problemer komme ut fra mangel på mannlige rollemodeller. Likevel ser vi at flere og flere fedre tar hovedansvar for sine barn (prosentvis flere enn i Norge), og mødrene forsvinner mer og mer.

Debutsalderen iht. sex er nå nede for 13 år hos jenter, og 14 år os gutter. Aids og HIV er også et stort problem, der man ser liten nedgang i antall smittede tilfeller.

Sosiale problemer er det mange av på Jamaica, og de fleste av dem er alle forbundet i hverandre, og det er det man på fagspråket vil kalle forklarende kausalitet. Alt har en årsak og en virkning, en slags sirkelvirkning, alle problemene bunner i hverandre og det er vanskelig å bryte ut av en slik runddans.

Et godt eksempel på dette er; fattigdom: Man er fattig, har ikke råd til å gi å sende barna på skole, barna får ikke utdannelse, mange ender som analfabeter, som analfabet er det vanskelig å få jobb, forblir fattige, for å prøve å komme ut av fattigdommen slår mange seg på den kriminelle vei, f. eks ved å selge narkotika. For å komme i kontakt med leverandøren må man bli kjent med bakmennene som ofte tilhører en gjeng, man blir tatt opp i gjengen og ender med å bruke vold, eller bli drept, barna ingen far til å forsørge seg, - og slik fortsetter runddans generasjon etter generasjon. En evig runddans i noe vi vil kalle elendighet.

Jeg vil kort komme inn på noen av Jamaicas sosiale problemer som påvirker landet som helhet og individene som lever der.

1.1.1 Fattigdom

FNs rapport fra 2001 om verdens fattigdom sier at ca 1/3 av Jamaicas befolkning lever under FNs fastsatte fattigdomsgrense. Fattigdommen er ikke ekstrem som det vi kan se i mange andre u- land, men den eksisterer i enhver jamaicaners hverdag, til og med hos de rike.

Jamaica er et klassesdelt samfunn inndelt i 3 klasser. Den lavere klasse, de som lever en veldig nøktern standard, f. eks i gettoene i storbyene. Du har en middelklasse som lever bra, men ikke overveldende, og en ganske stor elite av ekstremt rike mennesker som lever et liv beskyttet fra problemene som eksisterer i landet. Man ser den samme tendensen på Jamaica som man ser i store deler av resten av verden. Forskjellen mellom rike og fattige blir større og større, og de

rike blir rikere og de fattige blir fattigere. Myndighetene er lite velferdsorientert, og mange vil si at det er med på å hindre utvikling. Mennesker som lever under et konstant press for å kunne overleve har ikke tid til å tenke på andre ting. De har nok med å bekymre seg over hvor de skal få nok penger til å få mat på bordet og nok penger til å betale regninger og sende barna på skolen. Man tenker ikke på naboen eller søskenbarnet om de har det bra, eller verdien av det å ha venner er heller ikke av betydning, man har ikke energi til andre enn seg selv og sine nærmeste, og man blir stående på stedet hvil.

Minimumslønn for jamaicanere er 1800,00JA\$ i uka, det vil si ca 360,00 nok. Beløpet i seg selv er ikke så lavt sammenlignet med andre u-land, men hvis man da ser på prisnivået i landet så ser man hvorfor det er et problem. På 10 år har lønna økt med 500,00JA\$, mens markedsprisene har økt med ca 85%! I 1992 kostet et brød 15JA\$, i dag koster det samme brødet 80JA\$. Priser på mat, andre levekostnader som husleie, vannavgift, strøm og lignende ligger omtrent på norsk nivå. Det er ingen balanse mellom hva folk tjener og hva de må betale, og i kjølevannet av dette kommer andre problemer, som f. eks økt kriminalitet.

Et annet aspekt ved fattigdom er at det en av de største årsakene til undertrykkelse, som igjen ofte fører til avmakt, som igjen kan føre til at mennesker ikke klarer å komme seg ut av fattigdommen og det skjer ingen utvikling. Jamaica er nå på stedet hvil, det skjer svært liten utvikling og den utviklingen som skjer går i negativ retning.

1.1.2 Analfabetisme

Jamaica har en overraskende høy prosent analfabetisme sett i lys av levestandarden i landet, den ligger på ca 35%. De fleste kommer fra den lavere klasse på landsbygda, og det er flest menn (Government statistics,1999). Det som bekymrer myndighetene mest er at de ikke ser noen nedgang på dette, og det virker som skolene ikke klarer å fange opp de som har lese og skrive vanskeligheter. For mange av dem vi vil kalle analfabeter har fullført opp til 10 års skolegang, men kan likevel ikke nok til å klare seg.

Man har ca 50% arbeidsledighet blant befolkningen, men ca 35% av de arbeidsledige sysselsetter seg selv, enten via gatesalg, narkotikasalg eller ved prostitusjon.

1.1.3 Prostitusjon

Prostitusjon blir sett på som et karrieresprang, både for menn og kvinner, hvis de før ikke har kunnet forsørge seg selv. Det å kunne forsørge familien er mer viktig enn hvor pengene kommer fra. Drømmen om å kunne forlate landet er også en drivkraft hos mange. De er alltid på utkikk etter ei hvit, gammel, rik dame eller en mann som skal ta de med seg og sørge for at de får et bra liv, forhåpentligvis i USA eller England. Mange har også lykket med dette, da Jamaica er et svært populært reisemål for mennesker på jakt etter unge attraktive mennesker som kan kjøpes for penger. Vi snakker ikke mest om gamle mannlige griser, men om gamle kvinnelige griser...

I turistområdene er det et velkjent uttrykk man hører mye og det er "rent a dread" eller "rent a rasta". Dette er navnet på de mange unge gigoloene som trakterer strendene og restaurantene etter damer som kan kjøpe dem litt øl, litt mat eller bare gi dem litt lomme penger, det eneste de kan gi i retur er sex. Så det er ikke alltid snakk om en ren pengetransaksjon, men det er muligheten for et langvarig forhold der de kan reise, eller at de for penger sendt over hver måned. Det eneste de må sørge for er at de tilgjengelig de ukene de kommer hit på ferie.

De kvinnelige prostituerte følger mer den vanlige normen for prostitusjon, der prisen for et knull er allerede satt og ingen lovnader om noe annet kan få de til å snu ryggen til pengene. Ingen penger, ingen sex! Det er som regel mer en organisert prostitusjon blant kvinnene, da de ofte har en hallik som styrer, og de er ofte også involvert i salg av narkotika.

Prostitusjon blir sett på som en vei ut av fattigdommen, eller for noen en vei til lett-tjente penger, drømmen om at en hvit prins skal komme å ta de med til paradiset er høyt levende blant de fleste.

Den øvrige befolkningen mener at i alle turistland så må det finnes prostitusjon, hvis ikke vil turistene slutte å komme, derfor respekterer de til en viss grad de som har valgt dette yrket, og ser på det som en nødvendighet.

1.1.4 Kriminalitet

Det er mye kriminalitet på øya, de fleste fengsler er overfylte og alle rettslokaler er vel brukt.

Det mest vanlige straffbare forhold er besittelse og salg av illegale stoffer, bruk og oppbevaring av ulovlige, uregistrerte våpen, deretter vold og drap. Det er også en del tyveri og ran. Politiet og den allmenne befolkning er ikke på god fot, noe som skaper store vansker i kampen mot kriminalitet. Den mest ærlige borger er uvillig til gi hjelp eller informasjon, ikke for at de ikke vil ha en stopp på kriminaliteten, men de vil si det er vanskelig å ta et valg mellom to onder. Politiet er vel kjent for korrupsjon og unødig bruk av vold, liten respekt og maktbruk. Politiet på Jamaica er vel kjent for å skyte først og spørre etterpå...

Amnesty International er nå inni i bildet for å granske politiet iht. hvor mange mennesker politiet dreper i året, på grunn av at tallet er ekstremt høyt er også FN menneskerettighetstråd blitt koblet inn.

1.1.5 Tenåringsgraviditet

En av de største problemene vi ser i forhold til vårt arbeid på krisesenteret er unge jenter, helt nede 11 års alderen, som ender opp gravide. Gjennomsnittsalderen er mellom 15 og 16 år.

Før var barnefedrene rundt samme alder som jenta, men tendensen har nå snudd kraftig. De er nå ofte menn som har passert 25 (for lenge siden), de er i fast jobb, særlig taxisjåførere, eller de er medlemmer av gjenger. Det er status å ha en eldre barnefar, og ofte blir barnet sett på som en inntektskilde for jenta, da mannen har et inntektskille og er nødt å forsørge barnet. Ofte blir unge jenter støttet av familien på

dette og i ekstreme tilfeller oppmuntret til å finne seg en mann som kan ta vare på de økonomisk. Det som er synd, er at de sjelden tar ansvaret. De er kun ute etter sex med en ung jente, jo yngre jo bedre, og de er ofte gifte familiefedre med barn fra før.

Det er ofte jenter som kommer fra fattige familier, oppvokst med kun mor og mange søsken. Mødrene var ofte også gravide som tenåringer. De fleste av de unge jentene er i skole, men må slutte på grunn av graviditeten, mange blir også kastet ut hjemmefra da familien ikke har råd til å mette en munn ekstra. Ofte er også årsaken at familien blir skuffet over at jenta ikke fortsetter skolen, selv om de har strevd for å kunne betale skoleregningene. Familien føler ofte at jenta har utnyttet dem, og utnyttet deres tillit. Likevel velger de fleste av jentene å beholde barnet, og de for ofte hjelp av mødre eller bestemødre, tanter eller lignende.

Tenåringer blir også gravide i de høyere klasser også, men forskjellen er at de har råd til å betale leger for abort (abort er forbudt ved lov på Jamaica), eller de kan fortsette utdannelsen da de har råd til privatundervisning.

Den seksuelle lavalder på Jamaica er 16 år, men det er sjelden at noen blir straffet rettslig i slike saker.

På de siste fem årene har Jamaica hatt en økning på tenåringer som blir gravide før de har gjennomført high school. Dette er den motsatte virkningen på det som myndighetene innførte som familyplanning/sekusualundervisning i skolen i 1996. Dette faget skulle være med på å opplyse ungdommer om sex, konsekvenser av sex, prevensjon og lignende, som igjen skulle føre til en minskning av antall unge jenter som ble gravide. Men det motsatte har skjedd, det er en økning i antall tilfeller.

Forklaringen på dette er ikke kjent, men noe sier at undervisningen skjer på en måte som distanserer ungdommene fra temaet. De vet alt om prevensjon, men de vet ikke hvordan det kan være noe for dem personlig.

Jamaica har likevel tatt dette problemet på alvor. Det er åpnet 7 sentre rundt omkring på øya, for tenåringer som er gravide eller har små barn, hvor de kan komme å få undervisning i forskjellige temaer, yrkesopplæring eller muligheten til å avslutte high school. Her møter de andre i samme situasjon, og mens de er på skolen har senteret en barnehage hvor barna blir tatt vare på. Både jentene og barna får også medisinsk tilsyn, og opplæring i oppdragelse og sunn næring.

1.2 Vold

Vold er et av Jamaicas største problem. Det er et sammensatt problem som det er vanskelig å skrive om, og alt og alle er indirekte eller direkte berørt. Vold er en del av samfunnet, gjennom musikken, språket og atferden, vold eksisterer i oppdragelsen både hjemme og på skolen.

De fleste skoleelever, og det er ingen overdrivelse, har kniv med seg på skolen, de fleste sover med en *machete under sengen for å kunne beskytte seg mot innbrudd og lignende.

Det er en øye for øye, tann for tann mentalitet som hersker, hvis noen skader deg eller din familie eller nærmeste venner, så har du en rett til å gå å skade de. Hvis du ikke hevner deg eller dine så blir du sett på svak og feig, man mister ansikt. Før gjaldt dette kun menn, men nå er kvinner og menn på lik linje. Kvinner sloss like mye, om ikke mer enn menn. Når det gjelder slossing, så er det ikke neveslossing, slik det var før i tiden, man bruker våpen, om det ikke er en pistol, så er det en kniv eller et eller annet slagvåpen.

Det som gjør dette temaet så vanskelig å skrive om er at vold er et akseptert fenomen, og det eksisterer i hverdagen til alle, og de fleste har sluttet å snakke om det.

Jamaica har mange gjenger og det er en tro kopi av gjengkulturen i Amerika, forskjellen er at befolkningen ikke fordømmer dem, men via frykt, støtter dem. Hvis man da ser sammenhengen mellom det som ble nevnt tidligere i rapporten om politiets rolle i samfunnet, og dette, så gir det en viss sammenheng.

I forhold til det jeg nevner om språk og musikk, er at det er akseptert å bruke viss ord og begreper som er voldelige. Den mest populære sjangeren av musikk er noe de kaller dancehall, en type moderne reggae, med DJ mix. De fleste sangene handler om "gunshot", "pussy" og nedverdiggende fraser om homofile. Og disse sangene har dessverre hatt så stor innflytelse på de fleste, slik at de samme frasene dukker opp i språket. Språk har stor makt, og hvis det er helt akseptert å si "I am going to smash your face, you deserve a shoot in your back" m. m så er veien til å gjøre det allerede blitt kortere, enn hvis man ikke kunne ha sagt dette høyt.

I forhold til oppdragelse så er det helt vanlig å slå barna, lærbelte er et velkjent ting for de fleste barn, trusler om hva som kommer til å skje hvis de ikke hører, handler også om vold. Man har en god blanding mellom fysisk og psykisk vold. Jamaicanere vil nok ikke kalle dette vold, og i noen henseender så er det ikke alt vi som fremmede kan blande oss i. Volden som vi velger å kalle dette, er ikke ukontrollert, det er uformelle regler som blir ivaretatt av det tette nettverket som finnes i de fleste familiene her nede. Jamaica er det vi vil kalle et kollektivt samfunn. I skolen er det også fysiske avstraffelser som blir brukt, læreren har med loven i hånd, full mulighet til å straffe barna fysisk.

I forhold til vårt arbeid på senteret ser vi mest til den volden som foregår innenfor familien, og da særlig kvinner som blir mishandlet fysisk eller psykisk av sine mannlige partnere. Kvinner fra alle klasser og samfunnslag, uansett utdanning, utseende og lignende blir utsatt for vold. Det er sjelden anmeldt til politiet. Det kan være mange årsaker til dette, men oftest er det knyttet til skam, sprekk i fasaden utad, lite nettverk å støtte seg til og svært liten tro på at systemet(les: politiet) kan gjøre noe for dem. Latterliggjøring, i form av holdningen blant folk at man har skyld i det meste selv. Kvinnen tror selv at det er hennes egen feil, at hun ikke er en god nok kone, er ikke pen nok, lager ikke god nok mat osv. Dette ser vi i Norge også, at kvinner som har vært i et mishandlingsforhold lenge nok, har mistet troen på seg selv. Og troen på at noe kan endres.

Den største grunnen til at det er vanskelig for en jamaicansk kvinne å komme seg ut av et mishandlingsforhold, er at de fleste er økonomisk avhengig av mannen,

og de har ingen andre kilder for inntekt. De er oppdratt fra de var små til å finne seg en mann til å sørge for seg, og de er også blitt fortalt at så lenge mannen skaffer mat og tak over hodet bør man ta det man får og holde munn.

Myndighetene har ikke noe system som kan hjelpe i en slik situasjon, så det blir det å velge mellom to umulige valg. Fortsette i forholdet, eller ta med seg barna å leve på gata. Noen er heldige nok til å ha en familie som vil hjelpe, men hvis mannen da truer med å komme etter dem, plager andre familiemedlemmer osv så er veien til gata kort. Som Vi nevnte tidligere i rapporten er alle opptatt av seg selv og sine aller nærmeste og det er sjelden man vil ta på seg noe bare for å være snill, - alt koster!

Alvorlighetsgraden av mishandlingen varierer, det er alt fra et lite slag, mye kjefting til offentlig ydmykelse og nesten drept. Vi har kvinner som har blitt lam på grunn av konstant juling, utviklet epilepsi på grunn av slag mot hodet, og vi har sett mange skader på grunn av slag og stikkvåpen. Et annet vanlig våpen her på Jamaica, men mest i kamper mellom kvinner er at de kaster syre på hverandre. Vi har også sett tilfeller at menn setter fyr på sine kvinner ved hjelp av gassovn og bensin.

Vi har også menn som kommer til senteret for å få råd og veiledning på sitt forhold, noen kommer på grunn av at de blir mishandlet av sine damer (det er sjelden), og noen på grunn av at de vil ha hjelp til å slutte å slå, bruke munn og lignende. Mange av disse klager over at økonomisk stress, de føler at de ikke strekker til verken økonomisk eller seksuelt. Mange har problemer å kontrollere temperamentet, og noen har svært liten respekt for kvinner. Den eneste kvinnen i mange jamaicanske menns liv, er og blir den alltid perfekte moren som støtter sønnen i det meste. Mange har også vært utsatt for mishandling da de var barn.

1.2.1 Holdninger og myter

Fysisk vold er akseptert, - til en viss grad

Voldtekt er akseptert, - til en viss grad

Å ha sex med mindreårige er akseptert, - til en viss grad

I allefall virker det slik for oss, som kommer fra et annet land, og fra en helt annen kultur. Jeg vil likevel understreke at Norge er heller ikke perfekt når det er snakk om disse temaene. Det at det ikke blir åpenlyst akseptert betyr ikke at det ikke skjer. Det foregår likevel. Men siden det ikke er akseptert lar kanskje noen være. De vet at de vil bli fordømt. Allmenne holdninger blant en befolkning vil omtrent alltid føre til en norm, som igjen blir til atferd. Hvis "alle" mener at det er rett og rimelig at en mann banker opp sin kone, at det er hans rett og plikt i mange tilfeller, hva skjer med mannen som ikke gjør det? Er han mann nok, lar han sin kone styre seg osv. Disse kommentarene hører vi her på Jamaica, vi reagerer med vantro og sinne, vi blir triste og oppgitte. Men hva gjør/sier de jamaicanske kvinnene? De fleste ler det hele bort, noen blir sinte som oss, mens mange sier at hvis en mann ikke slår en gang i blant, da elsker han dem ikke. "They have to prove their love, that he want the best for me".

En kvinne kan ikke anmelde sin ektemann for voldtekt så lenge de er gift. En kvinne skal lystre sin mann, og dekke hans kjødelige behov når det er nødvendig. En kvinne skal/kan ikke si nei til sin mann. Normen/holdningen i Norge var også

den samme for mange, mange år siden, kvinnen ble betraktet som sin manns eiendom. Det som er ille med Jamaica er at nettopp denne loven ble revidert i 1992, uten at det ble foretatt en endring.

Andre typiske holdninger man finner på Jamaica i forhold til voldtekt er at kvinnen selv ber om det, p.g.a. klesdrakt, atferd og lignende, eller at hun er villig, men sverter mannen ved å kalle det voldtekt i etterkant. Vi nevner også atter en gang den alltid tilstedeværende gjengkulturen i det jamaicanske samfunnet. Hvis man vil være medlem av en gjeng så er en av inngangsbillettene det å kunne voldta. Hvis en kvinne vil være i en gjeng, så har vi et godt norsk uttrykk for det; "vil du være med på leken, så må du tåle steken".

Det er liten støtte å hente blant andre kvinner hvis man blir utsatt for voldtekt, de fleste innehar de samme holdningene som menn, og de vil heller tro på mannen enn kvinnen.

Sex med mindreårige er et velkjent fenomen, det blir omtalt i sanger, i dikt, i skuespill og lignende over det ganske land. Men overraskende nok for oss, ikke i en negativ omtale..

Holdningen hos menn, og de fleste kvinner er at de unge jentene i dag vet ikke hvordan de skal oppføre seg, de er også desperate etter menn og de konkurrerer med hverandre om hvem som har flest partnere og hvem som klarer å ta mannen fra de eldre kvinnene. De er kun ute etter økonomisk vinning, og de selger seg slev på billigsalg. Når det kommer til mennene som har sex med disse unge jentene, ja da kan vi snakke om hvor vanskelig det er for dem å si nei, og de blir presset til å ha sex med de, ja det er ikke snakk hvor synd det er på disse mennene. Ingen nevner at noen av disse jentene fortsatt er barn, og at de blir frarøvet noe av det viktigste, nemlig sin barndom. Det er sjelden at hvis foreldre finner ut at sitt barn er seksuelt aktiv med en eldre mann, at det er mannen som får skylden.

Å ha sex med unge jenter handler også om at menn vil ha kontroll, noe de mer enn gjerne innrømmer høyt, de vil ha noen som ingen andre har hatt før, derfor ser vi at alderen på disse jentene blir bar yngre og yngre. Det er like populært her, som i andre steder i verden, å ha sex med en jomfru. Vi har også hørt, selv om det er sjelden, at å ha sex med en jomfru blir sett på som en kur for kjønnsykdommer, da særlig HIV og aids.

På Jamaica blir både gutter og jenter raskt voksne, " as soon as the breast start buzz", de er klare til å bli tatt. Det som er trist er at de fleste godtar dette og lar det skje. Men flere og flere unge mennesker snakker om at hvis de får en jentebaby, de skal låse henne inne til hun er klar over hva som er rett og galt. Så selv om det blir pratet om som noe som bare er slik, så er de noe de reagerer på og ikke vil skal skje med sine..

De unge jentenes holdninger er ennå litt uviss, det er vanskelig å få til en seriøs samtale på dette temaet, det blir mye fnising og utenomsnakk. Men det er uten tvil et statussymbol og ha en mann som kan kjøpe merkeklær, ta de med ut og kjøre de til skolen.

1.2.2 "Casestudies"

For ar dere skal få innblikk i vårt arbeid med kvinnene vi møter daglig vil vi ta med to eksempel. Disse eksemplene er selvfølgelig unike, men samtidig gir de et visst perspektiv på hvilke type problemer de kvinnene vi møter har. Det er ille nok at de har vært utsatt for disse hendelsene, men verre blir det når systemet som skal være der for å hjelpe ikke fungerer. Dette gjør at kvinnene føler seg mer mislykket og misbrukt etter å ha oppsøkt instanser for å få hjelp. Denne doble påkjenningen er noe som kan ødelegge et hvert menneske.

Case 1:

Denne kvinnen er i midten av trettiårene. Hun er bosatt i en by og har tre barn hun er eneforsørger for. En kveld i august i fjor gikk denne kvinnen gjennom en park i byen etter hun hadde vært og vasket klær. Hun var på vei hjem og klokken var rundt 6-7 på kvelden.

Plutselig ble hun angrepet av en mann med kniv som voldtok henne. Hun rapporterte saken samme kveld til politiet. Politiet fant etter hvert gjerningsmannen og hun ble innkalt til å peke han ut. Han ble fengslet. Prosessen var i gang.

Denne kvinnen kom til krisesenteret første gang for å fortelle sin historie oktober 2001. Hun hadde da prøvd å komme i kontakt med politimannen som skulle ha saken, men fikk ikke kontakt med han og ingen ga henne beskjed om hva som skulle skje. Hun var fortvilet og kom hit for å ha noen å snakke med, i tillegg trengte støtte og hjelp for å håndtere rettsystemet. Etter at vi kom inn i saken tok det ennå lang tid for å finne vedkommende politi for å få informasjonen fra han. Da det endelig skjedde fikk hun rettsdatoen og startet å forberede seg mentalt på det som ville komme. Da vi møtte opp i retten ble saken utsatt til en ny dato. Det ble ikke gitt noen god forklaring på hvorfor. Kvinnen var veldig opprørt denne dagen og grudde seg fælt, hun var nervøs og ble nesten lettet for at saken var utsatt. Det var en stor påkjenning for henne å se vedkommende som hadde voldtatt henne og hun ville bare bort, komme seg unna alle følelsene hun satt inne med. Politimannen som hadde saken uttrykte til sin klient at han kjente denne mannen fra ungdomsårene. Gjerningsmannen hadde utalt seg til han om hendelsen da de møttes i retten og han sa at han ville rapportere dette til dommerne. Dette gjorde kvinnen optimistisk på at saken kunne gå bra. To ganger etter dette har kvinnen møtt opp i retten og saken har blitt utsatt til en ny dato fordi hovedpolitimannen ikke dukket opp. Hver gang må hun se voldtoktermannen i øynene. Kvinnen har blitt mer og mer frustrert og har mange ganger vært på vei til å gi opp. Hun er deprimert og vil bare ha det overstått. Nå viser det seg at gjerningsmannen har vært anmeldt for voldtakt fire ganger før og sluppet fri. Det er den samme politimannen som har vært ansvarlig for offeret hver gang, og de er som sagt gamle kjenninger fra tidligere år. Dette skurrer, i tillegg til at han ikke gjør jobben sin og møter opp i retten når han skal. Det er også papirer fra den medisinske undersøkelsen som har forsvunnet og dette er noe hun trenger for å styrke sin sak. Vi har nå inne en klage på han og håper at saken blir fulgt opp.

Hendelsen tok sted i august i fjor, nå er det april! Kvinnen går ennå og venter på at dommen skal falle. Livet hennes er forandret, først på grunn av voldtekten og så pga overgrep fra systemet som skal være der for henne. Hun blir aldri den samme igjen.

Case 2:

Denne historien er virkeligheten til en 16 år gammel jente. Vi ble kontaktet av sykehuset her i byen og spurt om vi kunne komme å hjelpe en av pasientene deres. Vi reiste opp dit for å prate med henne. Jenten var gravid og hadde nå vanskeligheter under graviditeten, hun hadde store smerter. Hun var i dårlig stand både fysisk og psykisk. Jenten hadde ingen plass og bo på det nåværende tidspunkt og visste ikke hva hun skulle gjøre. Den nærmeste familien hennes hadde reist til utlandet for å slå seg ned. Kjæresten og barnefaren satt nå i fengsel. Hun var alene i verden. Like før hun ble sendt til sykehuset hadde hun bodd på stranden. Her bor det mennesker som har falt utenfor og ikke har noen plass å gå. Det er et veldig tøft miljø. En kveld da hun var på vei hjem ble hun voldtatt. Dette hadde hun ikke fortalt til så mange og hun hadde behov for å prate. Hun er 16 år, gravid, bostedsløs og hatt en grusom opplevelse da hun ble voldtatt. Det viser seg senere at hun har bodd på et sted for ungdommer som kalles "Place of safety" som er noe vi ville kalt en lukket institusjon.. Her bor ungdommer som ikke har noen sted og bo og som ikke klarer å ta vare på seg selv. Det er som et lite fengsel med rutiner og avstraffelser. Jenten ville ikke tilbake dit pga den dårlige behandlingen de hadde gitt henne. Hun fikk bank for hver minste lille ting. Hun var redd å reise opp igjen dit nå som hun var gravid. Vi fikk også opplysninger om at hun hadde en tante som hun hadde kontakt med et stykke unna. Hun sa at hun ikke kunne bo der. Vi snakket med tanten og hun sa de hadde prøvd alt for å hjelpe henne, men hun ville ikke. Kjæresten hadde mishandlet henne og stukket henne med kniv. Hun ble likevel boende hos han til han ble fengslet. Etter det hadde hun ikke penger til å betale husleien.

Noen dager etter vi møtte henne skulle hun i retten for å se om de skulle sende henne tilbake til "Place of safety". Det ble bestemt at hun skulle sendes tilbake og hun ble da satt i fengsel til hun kunne reise opp dit. Ingen fikk beskjed om hva som hadde skjedd med henne. Verken sykehuset eller vi. Da vi snakket med sykehuset igjen sa de at tilstanden hennes var langt fra god nok til å reise fra sykehuset ennå. Hun var fremdeles fysisk veldig svak og hun hadde også uttrykt selvmordstanker da i forhold til å dra tilbake til institusjonen. Vi fikk tak i henne per telefon. Hun sa da at det gikk bra, men at hun verken hadde klær eller noen andre ting. Vi ville hjelpe henne med dette.

Her kommer politiet inn og forflytter en jente som er i en så dårlig tilstand at det er fare for hennes liv. De tar ikke i betraktning noe som helst. Vi vet ennå ikke hvordan det skal gå med denne unge jenta. Hun er bare 16 år og har allerede vært gjennom mye, hun har mer i vente og det kommer til å bli tøft for henne i fremtiden. Denne historien er langt fra uvanlig hos unge jenter her på Jamaica, og det trengs absolutt et bedre nettverk for å kunne hjelpe dem slik at de kan få muligheten til en bedre fremtid enn det livet de allerede har levd.

2.0 STATISTIKK

Jeg vil nå presentere statistikk både for kritesenteret der vi jobber, pluss statistikk nasjonalt.

Vi har konsentrert oss om temaer som vold, voldtekt, incest, drap, og andre temaer som vi, igjennom vårt arbeid, ser virkningen av hver dag.

2.1 Annual statistics, visits & telephone (D) - Montego Bay chapter

2.2 Statistics for rape & carnal abuse in Jamaica

* "OTHER" includes parental issues, drug related, mental illness, financial, employment, housing problems etc.

Taken from Western Mirror, 27.02.2002

Article: Rape and carnal abuse, written by Sgt. Ernest A Reid

Def of rape: the act of having sexual intercourse with a woman against her will, by force, fear or fraud.

Def of carnal abuse: the act of having sexual intercourse with a girl that is under 16 Years, with or without her consent.

(See comment).

Young boys are following the elderly. Boys between 10 and 19 years old are committing more and more of these crimes.

NB! The Offences Against The persons Act, from 1992, say that her husband cannot rape a woman. Rape in the parish of St. James 2001:

2.3 Statistics on murders in Jamaica over the decade

In the year of 2000, 887 persons were murdered in Jamaica

In the year of 2001, 1138 persons were murdered in Jamaica.

Murders over the decade.

2.4 Kommentarer til statistikk

Når man ser på antall klienter som kommer inn til senteret kan man si at de er ikke mange i forhold til hvor mange som faktisk trenger hjelp og som har blitt utsatt for f. eks. voldtekt. Det er viktig for kvinnene der ute at de vet om dette senteret slik at de har en plass å oppsøke hjelp dersom de vil det. Det er derfor viktig at det blir spredd informasjon om senteret kontinuerlig på mange arenaer. Dette arbeidet er omfattende og er noe som er veldig prioritert. Noen vet ikke om senteret, andre har kanskje ikke tro på et system som kan hjelpe.

Når det gjelder voldtekt og sex med mindreårige så ser man at definisjonen sier at ofrene her er kun kvinner. Slik det blir fremstilt på Jamaica skjer ikke dette med menn. Det at gutter blir voldtatt er en skjult sak. Det gjennomføres prosjekter i fengslene for å få ned voldtektstallene der blant menn, i tillegg til å forebygge spredning av HIV, men dette snakkes det ikke høyt om. Det er kvinnene som er de "svake", det er kun de dette skjer med. Dette er så tabubelagt at mye av befolkningen ikke bare fortrenger at dette skjer, men de tror rett og slett at det ikke skjer.

Her i landet kan man ikke voldta sin ektemake. Det blir ikke regnet som voldtekt samme hvor mye man ikke vil og selv om påkjennningene for offeret er like store som de andre ugifte. Denne loven kom i 1992, dette er ikke lenge siden. Den sier mye om holdningene i dette samfunnet, menn har en veldig stor makt til å definere. Dette setter kvinene i en underlegen posisjon og det blir da vanskelig for dem å komme til et rettssystem som bærer de samme holdningene.

Når man ser på voldtektene som har skjedd i St. James det siste året sier statistikken at oppklaringsprosenten stort sett er veldig bra. Om disse oppklaringene er rettferdige i forhold til hva som er reelt er det vanskelig å tro. Holdningene til kvinner og sex gjennomsyrrer også rettssystemet. Man må heller ikke glemme at mørketallene er store, de fleste har ingen tro på rettssystemet og mange tar heller saken i egne hender slik at saken kanskje heller ender opp på mordstatistikken. Denne dårlige troen på systemet gjør også at veldig mange gjerningsmenn går fri og fortsetter sine handlinger uten at noe har skjedd. Det jamaicanske folket må ikke bare lære seg at de har lover og retter, de må også veiledes til å tørre å bruke dem.. Samtidig må rettsvesenet her gå inn i seg selv å få folket til å tro på dem. Først da kan man få et rettferdig system for folket. Dette er noe Jamaica trenger for å få landet på riktig kurs igjen.

Mordstatistikken er et mareritt å studere. Når man tenker på at det lever 2.8 millioner her og at det i 2001 var 1138 personer som ble drept er det skremmende. I Norge samme år ble 37 personer drept. Hittil i år er det 13 personer som er drept i Norge, på Jamaica er 178 drept. Disse tallene sier mye om urolighetene i dette landet og det skal mye til å forandre disse tendensene. Jamaica har kommet langt ned i grøften allerede og arbeidet med å få det opp igjen er så omfattende at det eneste myndighetene gjør nå er å slukke branner når de i det hele tatt gjør det. Dette sier ikke at man må gi opp, men man må starte å tenke nytt. Så lenge regjeringen med sin makt tjener på at folket er så splittet som det nå er det lite de er interessert i å gjøre noe for å samle folket. Dette igjen fører til at ulikhetene bare blir flere og flere. Det er da også flere som vil reagere på at de blir urettferdig behandlet. Resultatet blir mer vold og kriminalitet.

3.0 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

6 måneder har gått siden vi startet på vårt arbeid med kvinner og barn som har blitt utsatt for vold på Jamaica. 6 mnd er ikke så lang tid, men arbeidet med å komme dit vi er i dag har tatt mye lengre tid, dette har vært en prosess som har tatt nøyaktig 2 ½ år.

Vi ble presentert for Jamaica gjennom vår prosjektperiode ved høyskolen i Oslo januar 2000. Vi var studenter ved sosionomlinjen, og bestemte oss for å utforske hvordan kvinner levde på den lille karibiske øya Jamaica. Vi så på hvordan klasseforskjeller påvirket enkelte områder i en kvinnens liv, hvordan det begrenset eller åpnet hennes valgmuligheter når det kom til utdanning, karriere, valg av livsform etc.

Vår veileder på Jamaica var lederen for krisesenteret i Kingston, og hun var en utømmelig kunnskapskilde. Ikke bare ga hun oss informasjon og videreformidlet kontakt med andre, men hun vakte en nysgjerrighet i oss, en iver til å prøve å forstå en annen kultur. Vi fant store likheter med Norge, men noen av forskjellene

vi så var igjen ekstremt ulike og omtrent umulig å forstå. Vi var på Jamaica i 9 uker, og det eneste vi ville når vi kom hjem var å komme oss ned igjen for å prøve å forstå litt mer...

I august 2001, dro vi ned igjen for å gjennomføre praksisperioden vår, også denne gang igjennom høyskolen i Oslo. I utgangspunktet skulle vi jobbe på en skole med vanskelige barn, men etter hvert forandret dette seg. I samarbeid med våre veiledere bestemte vi oss skrive en modell på hvordan drive et ressurs, krise og støttesenter for kvinner i de rurale områdene på Jamaica. Interessen for kvinner og de problemer de møter var fortsatt det vi brant for.

Gjennom dette arbeidet kom vi i kontakt med mange forskjellige instanser som jobber med kvinner. Vi snakket med hundrevis av kvinner fra alle samfunnslag og det endte med at vi forstod litt mer og litt mindre!

Vi jobbet med denne modellen i 6 mnd, og vi hadde et godt samarbeid med rådgiveren på kritesenteret i *Montego Bay. Han leste gjennom rapporten, ga oss tilbakemelding på det vi hadde skrevet, om vi hadde bommet totalt på noe av det vi beskrev eller om vi hadde truffet spikeren på hodet. Han var veldig interessert i vår ide, og var skjønt enig om at noe lignende skulle ha eksistert på øya.

Men noe hadde vi forstått ved å være på Jamaica i til sammen 8 ½ måned, kvinner og deres problemer var ikke noe som var høyt oppe på prioriteringslista til myndighetene, hvis de i det hele tatt er på lista. Det fantes få eller ingen ressurser til de allerede eksisterende tilbudene, og langt i fra til et nytt tilbud. Tilbud skaper etterspørsel er holdningen blant øvrigheta.

På slutten av oppholdet presenterte vi ideen om at vi kunne presentere modellen hjemme i Norge og se om noe kunne skje derfra.

Da vi kom hjem leverte vi modellen til Tove Smaadahl, lederen for *kritesentersekretariatet i Oslo. Hun syntes modellen var god og tok den med til sitt styre for å se om de kunne gjøre noe derfra. Kritesentersekretariatet har drevet med internasjonalt arbeid fra før, og har kvinneprosjekter gående i både Litauen og Sør-Afrika.

Styret sa seg villig til prøve og modellen ble sendt videre, sammen med en søknad til Det Nye Fredskorpset. Vi fikk først innvilget støtte til et forprosjekt på Jamaica som gikk over 2 uker i april 2001. Sammen med Kristin Ingebrigtsen fra styret i KS dro vi nedover for å se om dette var noe det kunne bli noe av. Vi kontaktet kritesenteret i Montego Bay for å se om de kunne være en mulig partner for å utvikle et prosjekt for kvinner på Jamaica. Dette var de interessert i, men hadde ikke særlig tro på at det ville bli noe av. Det var ikke første gangen at utenlandske organisasjoner og personer har kommet med ønsker om å bidra på en eller annen måte, men det er svært sjelden at det blir noe annet enn gode ønsker. Men de sa ja, og vi kunne begynne arbeidet.

Vår modell var kun et utgangspunkt, og etter forprosjektet startet selve prosessen med å utarbeide et prosjekt som var i både norsk og jamaicansk ånd. Kristin dro tilbake til KS og sa at dette var noe de burde gå for, og hun var villig til å være kontaktperson fra Norge.

I juli 2001 fikk vi besøk av Ajalar Mekuria, lederen for senteret i Montego Bay. Han tilbrakte 2 uker med oss og KS, der vi jobbet med å utforme søknaden til Fredskorpset for støtte til å sette i gang prosjektet så raskt som mulig. Representanten fra Jamaica ble også presentert for norske organisasjoner som jobber med vold og kom i kontakt med mange som hadde mye å si og mye å gi. Han ga uttrykk for at dette var positivt og at han ønsket svært at søknaden skulle bli godkjent.

Det ble den, og i september ble vi sendt på fredskorpskurs i Tønsberg som utvalgte FK-deltakere for å bli forberedt på å kunne jobbe i et land langt hjemmefra. Vi opplevde kurset som svært positivt, både faglig og sosialt. Det var godt å møte andre unge mennesker i samme situasjon og med samme brennende engasjementet for noe ukjent!

1.oktober 2001 begynte vår første arbeidsdag hos vår sørpartner; Woman Incorporated, crisis centre for women!

4.0 PRESENTASJON AV SØRPARTNER

Vår sørpartner på Jamaica er Woman Incorporated, Montego Bay chapter. Organisasjonen er ikke-statlig, og baserer seg på støtte fra private firma og personer, eller andre organisasjoner.

Organisasjonen ble opprettet i 1990, som et resultat av at noen av byens kvinner kom sammen for å diskutere kvinners posisjon i det jamaicanske samfunn. Fokus ble rettet mot all den volden som ble utøvet mot kvinner og barn på Jamaica.

Vanessa Taylor, en utenlandsk kvinne, inngift på Jamaica, startet opp etter samarbeid med søsterorganisasjonen Woman INC. i Kingston. Kingston hadde da drevet samme type organisasjon siden 1984, med gode resultater. Som nevnt tidligere er det ingen statlig innblanding, i alle fall ikke i praksis. The bureau of womens affairs som ligger under myndighetene skal likevel ha en viss oversikt over alle organisasjoner som jobber med kvinnetemaer. Vi har ikke sett noe til de på de månedene vi har vært her nede, og hvis man skal høre på ryktene, vet de knapt at vi eksisterer.

Woman INC. Montego Bay sitt hovedområde er driften av et krisesenter for kvinner, i tillegg til dette har informasjonsarbeid til lokalmiljøet om temaer som vold, voldtekt, incest og kvinners rettigheter vært en stor del av arbeidet. De har holdt seminar for skoler, politiet, rettsvesen, kirker og andre typer humanitære organisasjoner på dette temaet.

Siden krisesenteret ble åpnet har det kun vært en rådgiver på kontoret, målet var å betale han lønn, og ansette flere etter hvert. Det ble prøvd med å ansette en som skulle kun konsentrere seg om å samle inn penger til organisasjonen, men det gikk ikke. Organisasjonene har i alle år lidd under at det ikke finnes penger, og at det er lite støtte å hente i landet, både økonomisk og "moralsk". Det som beskriver dette er at rådgiveren som har viet snart 12 år av sitt liv ikke har fått utbetalt en fast lønn de siste 5 årene.

Fra 1990 til 2000 leide organisasjonen lokale for å drive senteret, etter det vi har blitt fortalt var det en evig kamp hver måned for å finne penger til husleien. Alt det ble snakket om i organisasjonen var penger, som ikke fantes, og det endte med at flere og flere medlemmer trakk seg ut. Også hovedpersonen Vanessa Taylor måtte til slutt trekke seg. Alt dette led organisasjonen under, og ikke nok med at det var vanskelig å med å skaffe penger, det var også vanskelig å skaffe medlemmer som kunne drive organisasjonen. I 2000 måtte de kaste inn håndkleet, ingen til å styre organisasjonen og ingen penger. Krisesenterets rådgiver sin kone, Elise Thomas, ble den som reddet organisasjon. Hun tok på seg vervet som president, drev en intens lobbyvirksomhet, og klarte å skaffe et gratis lokale i "The ministry of labour, social security and sport". Hun klarte også å frembringe nok frivillige til å sitte i styret og sist men ikke minst nok penger til å kunne å holde på en stund til. Som presidenten selv sier er ikke dette en ideell situasjon, de frivillige hun klarte å skaffe til veie er mennesker i fulle jobber ved siden av, hun er gift med kjernen i organisasjonen og lokalet er ikke et egnet sted å ta i mot kvinner i krise. (Kontoret er en omgjort *sick bay og de må gå igjennom hele kontorlandskapet for å komme dit.) Summa summarum, det er ikke nok tid og mennesker til å drive organisasjonen som ønskelig, men det er likevel bedre enn å ikke være i drift i det hele tatt, for kvinnes skyld!

4.1 Mål og målsettinger

Som nevnt tidligere er Woman INC. en privat, ikke-statlig organisasjon, deres hovedmålsettingen er å bedre kvinners og barns velferd på Jamaica. Dette prøver de å gjøre ved å adressere problemer som voldtekt, incest, vold, og seksuell trakassering. Spre informasjon til lokalsamfunnet og den yngre generasjon for å påvirke holdninger i forhold til vold, sex, undertrykking og lignende. De bruker media, temadager på skoler, bedrifter, og en hver annen anledning til å gi mennesker utsatt for disse problemene et ansikt utad. De er også med på å bygge opp selvbildet til kvinner ved å gjøre dem mer bevisste på hva de er verdt, både for seg selv og for andre. Dette gjør de ved å lære dem forskjellige typer overlevelsesteknikker, f.eks ved å gi dem opplæring i et yrke eller gi dem muligheten til å gå tilbake til skolebenken for å fullføre en utdanning. Dette for å gi kvinner uavhengighet!

Krisesenteret i Kingston har også et senter der kvinner og barn kan komme hvis det er fare for liv og helse på grunn av vold. Montego Bay har ikke et shelter, men ved hjelp av privatpersoner som stiller opp med sine private hjem, finnes det steder der kvinner som frykter for sine liv kan dra å skjule seg for en stund.

Woman Inc. jobber også med å sikre at media og utdanningsinstitusjoner gir et realistisk og positivt bilde av jamaicanske kvinner. Dette som et ledd for å sikre at mennesker er bevisste sine egne holdninger, og gjøre folk oppmerksomme på problemene som eksisterer på Jamaica. Gjøre det enklere for, særlig menn, å kjenne igjen sin aggressive atferd og vite at det de gjør er galt og ulovlig.

En annen viktig del av organisasjonens arbeid er å samarbeide med andre instanser i saker hvor de kan gi assistanse og faglig ekspertise. Være med på å sikre at politi og rettsvesen har nok kunnskap til å møte slike typer saker med en sensitivitet som gjør at offeret ikke lider mer enn det allerede har gjort. At de kan

føle at de er trygge og bli tatt på alvor hvis de anmelder volden og /eller voldtekten.

De jobber også politisk for å kunne endre lover og reformer som påvirker kvinner negativt.

Et godt eksempel på dette er loven The Offences Of A Persons Act fra 1992, som sier at en kvinne kan ikke anmelde sin ektemann for voldtekt så lenge de er gift.

4.2 Organisasjonstruktur i Woman INC.

Montego Bay, Woman INC består som nevnt tidligere av*executive board som driver organisasjonen. Styret er frivillige og består av 8 personer. Styret blir valgt av organisasjonens medlemmer på generalforsamlingen som blir holdt årlig, valg skjer ved demokratisk avstemming og alle har en stemme hver. De som blir valgt inn har hver sine ansvarsområder i styret, samtidig som styret skal se til at organisasjonen drives etter landets lover og reguleringer ifht organisasjonsdrift.

Styret består av en president, som har det overordnede ansvaret for organisasjonen og er siste instans i beslutningsforetakende, presidenten har også et delegeringsansvar i forhold til resten av styret, organisasjonens medlemmer og evt ansatte. Alle papirer, brev og lignende skal være underskrevet av presidenten. Styret har to visepresidenter, en med hovedansvar for drift av krisesenteret og en som har hovedansvar for "fundraising". Deretter har man en hovedøkonomiansvarlig og en assistent, de har oversikt over alle inntekter og utgifter, og de må legge frem budsjettforsalg for hvert nye år og en oversikt over sist år budsjett.

Styret har også en koordinator med hovedansvar for lover og regler, både i forhold til samarbeid med andre instanser, vedrørende bistand til klienter og til organisasjonsdriften.

PR- koordinator er et ansvarsområde som en person tar seg av. Denne jobber tett med media, både i forhold til å gjøre organisasjonen kjent og ved spesielle saker der organisasjonen blir bedt om å uttale seg. Dette er en viktig posisjon, da organisasjonen er avhengig av økonomisk støtte fra privat hold og en viktig del av arbeidet blir derfor å drive egenreklame. Ingen, verken medlemmer eller styre skal uttale seg til pressen uten at det er avklart med PR-koordinatoren.

Sist, men ikke minst har styret en sekretær, hun har oversikt over det meste. Alt skriftlig skal leses gjennom av sekretæren, og helst være forfattet av henne i samarbeid med andre. Sekretæren er en viktig koordinator i alle sammenhenger, særlig i møtevirksomhet og ved oppsatte *workshops.

De andre medlemmene av organisasjonen er i utgangspunktet forpliktet til være med på minst en pengeinnsamling i året, men etter som dette har vist seg å være vanskelig å gjennomføre i praksis har man gått vekk fra dette. Montego Bay, Woman INC`s medlemmer betaler 400,00 JA \$ I året, og de kan velge mellom ulike alternativer hva de kan og vil bidra med, - de kan også velge å være passive(se vedlegg: membershipform).

Woman INC driver krisesenteret og pr i dag består det av en daglig leder og oss (FK-deltakere fra Norge). Medlemmene spiller en aktiv rolle i den daglige driften der de bidrar med å hjelpe klientene med det de kan tilby, f. eks medisinsk tilsyn, rettslig hjelp, klær, mat, eller å bidra ved å hjelpe til på kontoret ved å ta telefoner eller gi ut informasjonsmateriale hvis organisasjonen har stands. Den 8.mars ble markert ved å ha en stand utenfor kontorlokalet der vi ga ut brosjyrer og holdt stående rådgivningssesjoner til de forbigående. Krisesenterets kontor har også ansvar for å gi en årlig statistikk på hvor mange telefoner eller visitter de har og hva de gjelder. Statistikken blir levert til organisasjonens styre og til det nasjonale statistikk kontoret. Woman INC. er avhengig av sine medlemmers ressurser og ideer som de tar med seg inn i organisasjonen, uten de ville ikke organisasjonen eksistert. De prøver nå å finne ulike måter for å kunne få nye medlemmer og hvordan beholde de gamle. Utvikle nye måter å kunne utnytte dem og deres ressurser på best mulig måte, in benefit of woman that suffers.

5.0 MÅLSETTINGER FOR PROSJEKTET

I samarbeid med representanten fra sør, Krisesentersekretariatet i Nord og oss som FK-deltagere kom vi frem til disse målsettingene for prosjektet som skulle vare fra september 2001 til oktober 2002.

1) Etablere kontakt med krisesenteret i Kingston og andre kvinnegrupper og organisasjoner.

Nettverksbygging er viktig for å styrke unge jenters og kvinners rettigheter. Det er også viktig at kvinner står sammen for å øke presset på myndighetene for å bedre livssituasjonen for mishandlede kvinner og jenter.

2) Finne finansieringsmuligheter for Woman Inc. både på et internasjonalt og nasjonalt nivå. Siden krisesenteret ikke mottar noe offentlig støtte til drift er dette en viktig del av arbeidet slik at senteret kan fortsette å fungere. På sikt er målet at krisesenteret skal motta støtte fra myndigheten på Jamaica.

3) Fredskorpsdeltagerne og Woman Inc skal i samarbeid utvikle et utdanningsprogram for å skape bevisstgjøring rundt lovverk og rettigheter. Programmet skal legge vekt på kjønns sensitivitet, vold mot kvinner og menneskerettigheter.

4) Vi skal rekruttere frivillige medarbeidere som skal gjennomgå opplæringsprogrammer ut i fra hva organisasjonen vil at de skal gjøre. Noen av målene for de frivillige er at de kan holde foredrag og kurs på skoler og offentlige arenaer.

6.0 GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET

Å gjennomføre et prosjekt der målsettingene er satt på forhånd krever at man hele veien evaluerer sine mål slik at arbeidet blir mest mulig effektivt i forhold til forholdene. Man bør altså ikke holde fast på noe som ikke fungerer, men hele veien se etter veier som fungerer best mulig i forhold til omgivelser og midler.

Selv om man har satte målsetninger har man mange valg å foreta om hvordan man skal nå disse målene. Samtidig er det ikke alle målene som er satt som kan bli gjennomført. Noen mål krever mer tid og krever delmål for å kunne la seg gjennomføre. Målsetningene kan også under arbeidet vise seg mangelfulle og flere målsetninger er derfor nødvendig. Under arbeidet med å nå målsetningene kan det også dukke opp uforutsette arbeidsoppgaver som til syvende og sist vil gagne gjennomføringen av målsetningene. Alt dette vil si at i gjennomføringen av et prosjekt kan alt skje og den viktigste oppgaven underveis er å evaluere sitt eget arbeid og arbeidets retninger.

6.1 Gjennomføring av målsettingene

1) Et av målene er å etablere kontakt med krisesenteret i Kingston, kvinnegrupper og organisasjoner. Krisesenteret i Montego Bay samarbeider med krisesenteret i Kingston ved anledninger der de arrangerer workshops sammen. De står sammen om å gi omgivelsene kunnskap. I den daglige driften har ikke disse to sentrene mye kontakt. Fredskorpsdeltagerne har vært innom senteret i Kingston for å høre hvordan de driver senteret daglig og for å høre hvordan de klarer å finansiere senteret. Kommunikasjonen var åpen og de var veldig interessert i å samarbeide tettere med oss. De var også villig til å hjelpe oss med å starte opp en 24 timers hotline når det var aktuelt for oss. Slik vi ser det nå er det mer opptil ledelsen for de to sentrene hvor de vil gå i forhold til samarbeidet.

Krisesenteret har også et nært samarbeid med noe som heter "Women Centre". Dette er et tilbud for gravide tenåringsjenter og tenåringsmødre som fortsatt vil gå på skole, og der det er vanskelig for dem å gå til den skolen de tidligere tilhørte. Dette tilbudet gjør at de kan ta med seg barna til undervisningen. Tilbudet er også et viktig sikkerhetsnett for disse jentene der de får støtte i en vanskelig situasjon. Mange unge jenter kommer inn i en slik situasjon og ikke helt vet hvor de skal henvende seg. Det vi gjør dersom Women centre er et tilbud som kan passe klientene, er at vi følger dem opp så de kan ha en samtale med de som jobber der. Vi har også vært der og informerte om krisesenteret og tatt opp tema som vennskap, vold og voldtekt. Tilbakemeldingen fra jentene var veldig bra og de vil vi skal komme igjen.

Vi har også et samarbeid med noe som heter The Victim Support, disse hjelper oss i saker der systemet ikke fungerer som det skal. En annen gruppe vi utveksler informasjon med er en gruppe for mishandlede barn. Gruppen består av psykologer psykiatere, sykesøstere og sosialarbeidere. Gruppen møtes annen hver uke (dersom det passer) og diskuterer hva som kan bli gjort for disse barna og hva som kan bli gjort for å fange opp foreldre og barn via informasjonsarbeid.

2) Finansieringsdelen i prosjektet tar mye tid og arbeid uten at de større resultatene har vist seg ennå. Men alle monner drar og vi ser at det er slettet ikke umulig. I starten var turistindustrien i Westmoreland målet. Det ble avtalt møter der vi dukket opp personlig for å snakke med de som har ansvaret over hva hotellet kan tilby. På møtene ble det levert ut et brev som forklarte situasjonen til krisesenteret og hvilken støtte vi var ute etter. De fikk også et medlemskjema de kunne fylle ut dersom de var interessert. Ved hotellene er det alltid mange som må bli enige så prosessen tar tid før vi vet hva de bestemmer seg for. Det har også vært viktig med oppfølging til disse møtene, dette var vanskelig i

begynnelsen da vi ikke hadde telefon på vårt kontor. Vi har også måtte venne oss til lovnader med lite innhold,

De fleste synes krisesenteret er et godt tilbud, men det er ikke dermed sagt at de vil hjelpe.

Et av hotellene vil nå hjelpe oss å arrangere walk a thon i distriktet og det er et tilbud det kan komme inn litt penger på, denne skal bli arrangert i april og vil bli nevnt senere i rapporten.

3) Outreach- programmet er nå i full sving. Mange skoler har mottatt brev der vi forteller om hva vi kan tilby. Vi har allerede vært litt rundt og holdt foredrag for forskjellige klasser. Noen klasser har bestemte ønsker på hva de vil ha informasjon om, mens andre stiller seg mer åpen. Responser til disse foredragene har vært gode og vi ser at behovet for informasjon er stort.

Innledningsvis informerer vi litt generelt om rettigheter vold, voldtekt og holdninger. Etter hvert stiller vi en del spørsmål og åpner for diskusjon. Diskusjonene er veldig interessante og avslører veldig mange holdninger som til tider sjokkerer oss. Det er helt klart en nødvendighet for disse ungdommene å få diskutert og tenkt høyt. Vi har bestemt oss for å legge det opp slik at det er naturlig å være frittalende, og ikke ta i bruk den strenge undervisningsformen de er vant med. Det er mange av temaene som er ømtålige og vanskelig å snakke om og vi vil legge det til rette så godt som mulig slik at studentene føler seg trygge i situasjonen.

Det er ikke bare skoler som vil vi skal komme å gi informasjon, men også kirkesamfunn. Kirkene her på Jamaica har en viktig sosial funksjon. Det er et vesentlig samlingssted for veldig mange. Mange av kirkene blir oppsøkt av mennesker med problemer, og de som de søker hjelp av føler av og til at de kommer til kort, siden de ikke har nok kompetanse på visse områder. Her kommer vi inn og gir litt grunnleggende informasjon og veiledning. Det at kirken har en slik funksjon er positivt i forhold til at nettverket i lokalsamfunnet blir en viktig hjelp. Kirkene er også et sted der man finner en stor forsamling både av kvinner og menn og egner seg utmerket som arena for debatt og diskusjon i forhold til det samfunnet de lever i og hvilken retning man bør gå.

Det har også vært holdt en del foredrag rundt på forskjellige politistasjoner med samme tema, men med en annen vri siden disse vil bruke informasjonen for å bedre sitt arbeid når de møter på saker der kvinner er involvert. Holdningsdelen her er vel så viktig og det er veldig sjokkerende å høre på hvordan noen av disse politifolkene tenker. Dessuten er biten rundt rettigheter også sentral da det viser seg at veldig mange i politistyrken ikke vet noe om lover og rettigheter for kvinner.

Workshops på forskjellige arenaer med forskjellig forum er også noe som har blitt gjort en del for å spre kunnskap. Dette har fungert bra, og publikum eller deltagere har vært svært engasjerte.

6.2 Daglig drift

For oss var det veldig viktig å få innblikk i den daglige driften til senteret før vi foretok oss noe mer. For å vite om noe fungerer eller ikke fungerer er det nødvendig å få klarhet i hva som i det hele tatt foregår. For å få et best mulig innblikk deltok vi i de daglige rutinene. Klientarbeid og rådgivning ble en viktig del av hva vi gjorde. Det å møte de Jamaicaanske kvinnene i en klientsituasjon var spennende og lærerikt, og det er det fremdeles. Vi fant ut at for å kunne gjøre en best mulig jobb for disse kvinnene måtte vi møte dem selv og se hvordan deres hverdag var. Det har vært veldig nyttig å ha denne klientkontakten og vi har blitt bedre kjent med systemet innenfra. Vi brukte en del av den første tiden til å bli kjent med disse institusjonene og organisasjonene som allerede eksisterte. For i det hele tatt kunne begynne effektivt med vårt arbeid var det nødvendig og kjenne til de allerede eksisterende tilbudene. Disse tingene stod ikke oppført som en del av målsetningene, men ble en vesentlig del av det forarbeidet vi gjorde for å kunne gjøre en best mulig jobb. Vi har lært mye av disse erfaringene både når det gjelder kultur, system og ikke minst om kvinner. Disse erfaringene er uvurderlige og de har vært et godt hjelpemiddel i vår arbeidsdag. Vi har fremdeles klientkontakt og ser enda på det som veldig viktig, men det har blitt mindre av det nå som vi jobber mer direkte mot målsetningene.

I den daglige driften har vi også vært med på å planlegge arrangementer til spesielle merkedager som kvinnedagen og den internasjonale dagen mot vold mot kvinner. På disse dagene har vi hatt informasjonsstasjoner om senteret og hva vi kan være til hjelp med. Samtidig har det vært holdt foredrag og workshops på forskjellige arenaer. Dagene har vist seg og vært veldig nyttige og mange kvinner og menn har vist stor interesse. Dette har vært dager der senteret virkelig har fått markert seg og fått gjøre seg kjent ute blant befolkningen. Det å spre informasjon om senteret er en oppgave som er noe av det viktigste vi gjør for kvinnene som trenger å vite hvor vi er og hva vi kan gjøre.

Vi har også mange studenter som er innom for å hente informasjon til foredrag de skal ha på forskjellige skoler på alle ulike nivåer og med forskjellige vinklinger.

En annen ting vi har gjort for å kunne gi informasjon er å lage opp informasjonskort som vi vil plassere ut på steder kvinner oppsøker som f. eks lege, helsesenter og ved de institusjonene vi har allerede god kontakt med. Disse har ennå ikke blitt trykket, men vi håper det skjer snart. Vi har også laget visitt kort slik at vi lett kan gi informasjon til klienter og andre vi er i kontakt med, spesielt i forhold til fundraising, om hvor de kan finne oss i Montego Bay i tillegg til telefonnummer og navn.

6.3 Positive og negative sider ved gjennomføringen av prosjektet

Vi har så klart både positive og negative opplevelser fra det å være en del av dette prosjektet. I oppstarten var alt veldig vanskelig og mer diffust enn vi trodde. Det tok oss en del tid i å finne ut av hvordan organisasjonen drives og hvilken rolle vi skulle ha. Vi fikk mange doble beskjeder og vi følte situasjonen som veldig forvirrende. Vi fikk ingen klare retningslinjer som vi skulle forholde oss etter før etter en stund. Etter at dette ble klart for oss lettet arbeidsdagen seg betraktelig og hjulene begynte og gå rundt. Det å skulle tilpasse seg et nytt system i en ny

kultur er ikke alltid like lett. Vi skal venne oss til dem og de skal også venne seg til oss. Dette er en prosess som krever tid. Vi har lært mye av denne prosessen, både om oss selv og de menneskene vi jobber sammen med. Det er mulig denne prosessen er umulig å unngå, men slik vi ser det forsinket dette vårt arbeid. Likevel kan det være mulig at prosessen gjorde arbeidet vårt bedre når vi først kom over denne startfasen.

Outreach programmene til skolene er noe av det som har fungert best og der samarbeidet har vært veldig bra. Programmet fungerer og har en viktig funksjon både i forhold til det å bidra med informasjon og kunnskap og ikke minst det å reflektere over holdninger.

Fundraising prosessen har gått noe tregt og dette henger i sammen med startproblemene og det å finne vår rolle. Alt hang mye i luften og det virket som om det som ble gjort ikke ble registrert av styret. Etter hvert tok styret mer tak og nå er det mye på agendaen i forhold til fundraisings parten.

De frivillige blir nå brukt til det de kan brukes til som , men vil, slik som det ser ut nå, få en viktigere plass i fremtiden når senteret fortsetter og etablere seg med hotline og shelter.

Flere frivillige er dessuten vervet og gamle medlemslister oppdatert.

Samarbeidet med andre kvinneorganisasjoner og institusjoner som arbeider med kvinner er både problemfritt og problemskapende.

Ved f. eks politiet er det vanskelig å ha et tett samarbeid når vår ideologi rundt kvinner ikke er noen ideologi blant politistyrken.

Vi fortsetter derfor og holde foredrag og har kontakt med dem når vi er i situasjoner der klienter trenger hjelp. Ellers er det noen av organisasjonene vi har daglig kontakt med fordi de henvender kvinner dit eller vi henvender kvinner til dem.

7.0 FREMTIDSPLANER FOR PROSJEKT OG SENTER

Planene for fremtiden er både mange og viktige for at senteret skal kunne tilfredsstille kvinnenenes behov. For det første er det viktig at senteret fortsetter og spre sitt budskap og gir kvinner informasjon omkring rettigheter og kunnskap rundt temaer som vold. Skal dette samfunnet endres er det menneskene som lever i dette samfunnet som må sitte med kunnskap om hva som skjer, slik at holdningene deres kan gagne kvinnene. Denne informasjonen vil bli spredd gjennom outreach programmet, workshops, foredrag og media.

Vi vil også jobbe mer intensivt fremover for å få inn inntektskilder slik at senteret kan bli drevet til kvinnenenes beste. Vi vil fortsette med å jobbe med dette både nasjonalt og internasjonalt. Her på Jamaica vil den først fundraising aktiviteten fremover være en konsert som skal ta plass 1. påskedag (31.03.02). De som skal opptre vil opptre gratis og lokalet som blir brukt blir leid for en billig penge. Pengene som vil gå til senteret vil komme fra billettene til de besøkende. Videre har vi en walk-a-thon på agendaen i slutten av april. Her går ansatte og

frivillige for senteret og ber folk støtte dem for å gå så og så mange kilometer. Dette skal foregå over nesten hele øya så det kan bli en suksess. Videre skal vi søke til forskjellige internasjonale organisasjoner og grupper så vi har nok å gjøre på denne fronten.

For at kvinnene skal ha et tilfredsstillende tilbud vil vi også i fremtiden åpne en 24 timers hotline slik at vi er tilgjengelige døgnet rundt hele uken. Dette er en prosess som krever litt tid og penger. Det vil komme til å være frivillige som sitter ved telefonlinjen. De frivillige som er aktuelle for dette vil først gjennomgå et opplæringsprogram slik at de er forberedt på jobben. Telefonlinjen vil da bli koblet over til de frivilliges hjemmetelefon, dette pga av bygningen vi holder til i stenger kl. 17.00.

En annen nødvendig plan for fremtiden er å opprette et shelter som kvinnene kan oppsøke når de er i en vanskelig situasjon. Slik det er nå har vi ingen plass og henvende kvinner som absolutt hadde trengt en trygg plass å være for noen netter for å samle seg og tenke ut og få hjelp til hva de skal foreta seg videre. Dette vil kreve penger både til lokale og til ansatte. Så her kreves det at vi får inn faste beløp som kan dekke dette.

De frivillige vi har er en viktig ressurs som kan brukes mer effektivt. Planen er å kalle disse inn til et fellesmøte der vi diskuterer planer og ideer med dem for hvordan vi kan legge opp dette. Vi vil bruke de frivillige mer aktivt rundt informasjonsarbeid og til den planlagte telefontjenesten. De frivillige som skal brukes til dette vil få opplæring slik at de kan gjøre jobben best mulig.

Vi har også i tankene og opprette grupper for kvinner som har like erfaringer slik at de kan dele sine opplevelser og hjelpe hverandre videre. En gruppe vil for eksempel være for kvinner som opplever vold i hjemmet. Dette tilbudet vil selvfølgelig være frivillig. Det har allerede vært slike grupper ved senteret og det fungerte fint og var en god hjelp for kvinnene

8.0 SAMARBEID

Det er mange mennesker og organisasjoner som er med i prosjektet. Under vil vi ta for oss hvordan dette samarbeidet fungerer mellom de forskjellige instansene. Vi må understreke at her er det våre synspunkter som kommer frem.

8.1 Samarbeid mellom sør og nord partner

Kommunikasjonen mellom sør og nord partner begynte da Kristin Ingebrigtsen var her nede på forprosjekt våren 2000. Kontakten mellom sør og nord partner har vært der hele veien. Etter vi kom hit og begynte og arbeidet har ikke kontakten vært like god hele tiden mye pga at det var nærmest umulig en lang periode å komme gjennom på telefonen. Det at nord og sør-partner ikke har snakket så ofte har gjort at vi har blitt stilt spørsmål vi ikke kunne svare på da mye rundt penger. Dette var innimellom litt ubehagelig og vi sa gang på gang at de måtte snakke med Krisesentersekretariatet om det siden vi ikke hadde den informasjonen de trengte. På dette tidspunktet burde kommunikasjonen vært litt bedre synest vi. Alt bedret seg betraktelig da Kristin kom til Jamaica for å følge opp prosjektet. Her virket det som om kommunikasjonen og forståelsen fra alle parter gikk veldig bra

og det gagnet prosjektet og vi som fredskorpsdeltakere. Etter disse dagene fikk alle parter klargjort en del ting. Mens Kristin var her fikk vi også printer, Internett og telefon på kontoret noe som lettet vårt arbeid betraktelig. Dette var noe vi hadde snakket om lenge og endelig kom det i hus. Siden vi nå har Internett blir det lettere for nord og sør partner og ha mer jevnlig kontakt og det er bra for alle parter.

8.2 Samarbeid mellom fredskorpsdeltakere og sør partner

Det var en del kommunikasjonsproblemer i starten. Dette skyldes forskjellige faktorer som forventninger, uvante roller og rett og slett en oppstartingsfase der det mye skal til for at ting går knirkefritt. Knirkefritt gikk det ikke, men vi har lært mye i denne prosessen, selv om det av og til har vært tøft.

Det første møtet vi hadde med executive board ble holdt to uker etter vi hadde begynt og jobbe. På dette møtet ble det mer en presentasjon og en ide myldring rundt hvem som var til stede og hva som var planen videre. Vi skjønnte egentlig svært lite om hvordan denne organisasjonen fungerte og til flere spørsmål vi stilte til flere spørsmål satt vi med. Det tok lang tid å skjønne hvordan og hvem vi skulle forholde oss til i diverse saker. Dette ble klargjort en gang for alle på et møte med executive board 16 januar 2002. Disse retningslinjene kom seint, men godt og det ble nå lettere for oss og forholde oss til våre arbeidsoppgaver. Hele veien satt vi med et inntrykk av ikke å bli innlemmet i organisasjonen og at vi ikke fikk informasjon om hva som foregikk. Vi ble veldig frustrerte og det var godt å kunne diskutere dette med Kristin da hun kom på oppfølgingsmøte til Jamaica. Det hjalp mye bare å få snakket om det og ikke minst få et annet perspektiv på våre tanker. Samarbeidet har vært bedre etter dette.

8.3 Samarbeid mellom fredskorpsdeltakerne og nord partner

Helt fra starten har kommunikasjonen og samarbeidet mellom oss fungert fint.

Etter at vi kom hit har vi hatt jevnlig kontakt per mail og per telefon dersom nødvendig.

Vi har følt at vi har fått veldig god støtte fra nord partner og de har backet oss opp når det har vært nødvendig. Vi har hatt mange spørsmål underveis og de har vært veldig villig til å gi oss tilbakemelding og hjelp. Det har vært svært nyttig for oss og ha kontakt med personer som har lang erfaring både innenfor det å jobbe med kvinner og det å jobbe i et annet land. Spesielt kom dette frem da Kristin var her. Vi hadde veldig mye på hjertet og hun lyttet og veiledet oss slik at vi bedre kunne forstå hvorfor ting var som de var. Dette hjalp oss slik at vi fikk en ny glød i forhold til jobben. Vi trengte å utvide perspektivet vårt for å kunne fortsette å gjøre en god jobb.

8.4 Samarbeid mellom fredskorpset og fredskorpsdeltagere

Siden fredskorpset, da vi ble innlemmet i det, var et nytt fredskorps med en ny vri var det mye som ikke var helt klart. Disse spørsmålene vi satt med da har vi i senere tid prøvd og få svar på, først da Thor Elden kom innom på fredskorpskurset og deretter per mail. Spørsmålene vi stilte var blant annet angående kategoriene

og kriteriene til hver kategori, og forskjeller i pris og levesett til landene fredskorpsdeltakerne reiste til. Vi mener det er for dårlig av fredskorpset og ikke svare oss på disse spørsmålene. Er det noen som vil ta på seg ansvaret for disse svarene hadde det vært fint om dere tok kontakt!

Ellers vil vi gjerne si at vi hadde en fin tid på kurset og at vi nok, mer enn vi ante på det tidspunkt, hadde bruk for mye av den informasjonen vi fikk.

9.0 OPPLEVELSER

En vanlig søndag, - lettere solbrent, døsige, sugen på en god norsk søndagsmiddag, og en god film eller 3 timer med hotell Cæsar! Det hadde ikke vært å forakte. Dere hjemme hadde vel kunnet byttet våre ønsker med en dag i karibien med 28 grader i skyggen midt i februar..?

På en søndag hører det også med litt mental forberedelse til en ny arbeidsruke. I morgen tidlig er det opp klokken 6, hoppe på en overfylt minibussen og krysse fingrene at vi kommer trygt frem, - enda en gang!

Deretter ta fatt på en ny dag, med møter med mennesker i krise. Det tar på, men møte med mennesker er ikke det som sliter mest. Det som er tungt er at man aldri har de redskapene som skal til for å kunne gi best mulig hjelp. Men erfaringene fra våre lokale kollegaer er til stor hjelp, og vi må innrømme at det finnes flere tilbud og kanaler enn det vi først antok. Jo lenger vi er på Jamaica, så ser vi at det kanskje ikke er mangelen på tilbud som er problemet, men mangelen på kunnskap og en manglende vilje til å spre informasjon til befolkningen fra myndighetens hold. Tilbud skaper etterspørsel sier de jamaicanske myndighetene, markedstenkning gjennomsyrrer også sosialpolitikken.

En annen årsak til at de "svake" på Jamaica blir sett på som svakere enn de i samme situasjon hjemme i Norge, er holdningene blant den allmenne befolkningen. Survival of the fittest, gjennomsyrrer det meste her nede. Hvis du faller utenom normalen, så har verdien på deg som menneske falt dramatisk. Et godt eksempel på dette er noe som skjedde i forrige uke utenfor byggingen der vi jobber i Montego Bay. Rundt inngangspartiet til byggingen er et fast tilholdssted for mange av byens hjemløse, på folkemunne kalt "mad people". Mange av dem lider nok av mentale lidelser, men mange er kun hjemløse, men ellers svært oppegående. Noen er nok også avhengig av narkotika.

For fire dager siden ble tre av disse satt fyr på av en eller flere ukjente gjerningsmenn. Noen sier at det er en del av en "clean up" prosess før den engelske dronningen ankommer byen den 20 i denne måneden. Myndigheter og helsepersonell fordømmer denne handlingen sterkt, men resten av befolkningen sier ingenting eller svært lite. Denne hendelsen har ført gamle spøkeøser fram i lyset igjen, i 1999 ble en del av de hjemløse i Montego Bay tvangsflyttet med lastebil til en annen del av landet, til et ubebodd sumpområde. Dette var en handling som ble satt i verk av handelsstanden i byen, med myndighetens chamber of commerce i spissen. Disse menneskene er ikke verdt mye, de fleste familiene vender sine ryggen, noe som gjør at behandling er på måte nytteløst, på grunn av at de ikke har noen steder å gå når de er ferdigbehandlet. Dette omhandler både kvinner og menn, til og med barn ned til 6 års alderen.

Det samme problemet gjelder også homoseksuelle, aidssyke, psykisk utviklingshemmede og i det hele tatt mennesker som skiller seg ut.

Vi maler nok bildet noe svart hvitt, men når vi er vitne til en slik hendelse så skjer det noe med oss som menneske, vi blir i stand til å forakte og fordømme omtrent et helt folkeslag. Ikke det at vi ikke vet hva som skjedde i Norge omtrent helt fram til 1970-årene, med Emma Hjorth som et godt eksempel, eller tvangssterilisering av tatere, men denne gangen ser vi all urettferdigheten på nært hold og det er tøft.

Vi har møtt utrolig mange flotte jamaicanske kvinner som kommer til kontoret for å få rådgivning, og vi har hatt mang en latterkule med disse kvinnene, da vi finner ut at menn er like, uansett hvilket land de kommer fra, eller hvilken farge de har. Vi er også skjønt enige om at vi ikke vil leve uten dem heller! De fleste kvinner som kommer til oss, har prøvd de fleste mulige løsninger før de kommer til oss, vi er deres siste håp.., noen kommer også bare for å lette hjerte og sjel og så fortsette som før, mens andre er de vi vil kalle "faste kunder" som kommer inn med jevne mellomrom med ulike unnskyldninger for å "bare" snakke om hvor grusomt livet er..

Det er en givende jobb, og det er godt å tenke på at uansett hvordan dette prosjektet ender, så har vi i alle fall hjulpet noen til et bedre liv!

Vi skulle bare ønske at de andre kvinene vi møter på vår vei kunne ha vært like åpne og hyggelige som klientene. Det er kun damer over 50 år som snakker til oss på kontoret, de unge jentene bare måler oss opp og ned, kanskje de nedverdiger seg til et god morgen en gang i uka. Jenter på vår alder er ikke veldig interessert i å ha venninner, særlig ikke hvite med utdannelse. Dette er noe som gjør at man savner Norge mer enn nødvendig, ja, vi har hverandre, men man kan jo bli lei av det samme trynet hver dag, 24 timer i døgnet..

Mennene her nede vil mer enn gjerne bli venner med oss, med de fleste har vel skumle baktanker, og det tar gjerne så kort tid før de begynner med sin utslitte fraser. Deres fordommer, eller myter de har om hvite kvinner kommer fort til overflaten.

Dette er vi lei!

Vi bruker å beskrive vårt forhold til Jamaica som et hat/elsk forhold, både til landet og til menneskene som bor her. Noen ganger føler vi oss som de mest privilegerte mennesker, som får lov til å våkne opp i et fremmed land, og være der lenge nok til å bli kjent fra innsiden. Være en del av noe, ikke bare en observatør. Men som dere skjønner det er på godt og vondt, og det meste har en logisk forklaring, enten historisk, økonomisk eller systemisk...

Men det finnes et Jamaica som vi elsker, dans, musikk, latter og spøk uansett hvor hardt livet til tider kan være. Don` t worry har en mening noen steder. Den enkle logikken slår oss ofte som et positivt trekk, det gjør faktisk alt mye enklere, det er ikke alt man skal analysere i hjel! Man lever intenst på Jamaica, man opplever den dypeste sorg, men også den mest intense glede. Livet er langt fra "platt", men det

går i fryktelig mye opp og ned. Det å ha en sterk psyke og et klart hode er en fordel hvis man skal klare å følge med.

Dette året er et turbulent år på grunn av politisk valg, lite turister på grunn av at USA er i krig, som igjen fører til at folk har mindre penger enn før. Arbeidsledigheten er større enn noen gang og kriminalitetsstatistikken skyter i været. Dette merker vi, både på grunn av at vi jobber i en sektor der mennesker i krise oppsøker, og på grunn av at vi er hvite fremmedlegemer, som de antar har masse penger, (Ja, de skulle bare ha visst), som er et yndet mål å robbe.

Vi tar ingen flere forhåndsregler enn før, men fortsetter å være bevisst på at vi er i et fremmed land, og at vi langt fra vet alle koder og prosedyrer. Vi stoler på hverandre og de få menneskene vi har vært heldige å bli godt kjent med. Man kan si at vi følger norske fjellvettregler, tilpasset jamaicanske gateforhold..

Men dette stopper oss ikke fra å ha det gøy, oppleve nye ting og bli kjent med land og fe på en ordentlig måte.

Jamaicanere har en måte å kommunisere på som er veldig forskjellig fra den vi praktiserer i Norge. De er høylytte (som bergensere) og veldig aktive mens de prater, da går det unna både med armer, ansikt og lyder de lager. Når de forteller sier de hele veien "seen" slik at de er sikker på at man henger med. De kysser tenner og banner dersom det er noe som plager dem, dette gjør alle ,til og med bestemor på 70 uansett hvilken kirke hun er medlem av. De snakker et språk som heter patois som er en blanding mellom spansk, afrikansk, engelsk og pluss noe mer. Det er et fantastisk sjarmerende språk og måten de håndterer det på er veldig fascinerende. De snakker mye i bilder og har noen vendinger som man blir stum av. De henvender seg ofte til deg som darling eller sweetie , spesielt den eldre befolkningen.

Hver dag når vi entrer Montego Bay, som er byen vi jobber i, slår luktene og folkelivet mot oss når vi går ut av bussen. Gateselgerne er ute med varene sine og trafikken er heftig med fløyting og roping. Politiet er allerede ute og inspiserer gatebildet, de går alvorlig rundt med våpnene sine og ser passe fryktinngytende ut for alle og enhver. "Politiet er noen av de verste", er en kommentar vi ofte hører. Lydnivået er høyt og burde kjennetegne kaos, men når man ser folkene i gaten, beveger de seg sakte fremover og de utstråler at de har all verden av tid. "Soon come", hører vi fra alle gatehjørner. Det betyr alt fra to minutter til resten av dagen, alt etter hva som dukker opp underveis. Jamaicanere har et veldig avslappet forhold når det gjelder tid og avtaler. Her har nok vi nordboere litt å lære. Men av og til kan det være fortvilende når møtene gang på gang blir utsatt eller avlyst på grunn av at de kommer alt for seint, at de ikke husket avtalen, eller at det regner. Regn, hva er det? Det er vel ikke noe hinder? Men, jo da, hele landet stopper om det regner. Det er umulig å få taxi og det vil si at det er bare og vente , vente og vente til regnet gir seg.

Kulturen er veldig annerledes enn det vi er vant med fra Norge, og det merker man spesielt når man jobber i landet. Det tar jo alltid mye tid og mye energi å lære å kjenne en ny kultur. Vi lærer hele veien noe nytt og det er spennende og utfordrende.

Et år med nye erfaringer fra en annen kultur er lærerikt og man vokser mye på det som person, mye fordi man lærer seg selv bedre og kjenne. En ting er sikkert vi ville aldri vært foruten denne erfaringen.

10.0 OPPSUMMERING

Hvis man hadde hatt pågangsmotet eller optimismen til Karl Marx, Martin Luther King eller noen av de andre som klarte eller nesten klarte å skape en revolusjon. Ja, da hadde det blitt en revolusjon på Jamaica innen 2002 var omme...

Vi blir nok ingen revolusjonærer mens vi er her, men vi har tro på at det vi er en del av, er en del av prosessen til at Jamaica skal bli litt bedre, i alle fall for noen. Vi skulle nok ønske at vi hadde klart å gjøre mer på de 6 månedene vi har vært her, men alt tar alltid så mye lengre tid enn det vi tror. Etter en del tankearbeid, både på egenhånd og med våre veiledere både i Norge og på Jamaica så har vi klart å innse og godta at alt kan ikke skje med engang, - når vi vil det. Vi og vår sør-partner er likevel fornøyd med det vi har prøvd å gjøre, og vi har langt i fra sluttet å jobbe enda. Det er vanskelig for enkeltpersoner eller små organisasjoner å endre et helt samfunn, eller gi hjelp til et helt samfunn, men vi har kanskje bidratt til en endring for noen, og hjulpet noen, - og det er faktisk mer en nok for oss.

Prosjektet er et nødvendig og et helt klart levedyktig prosjekt. Det er vanskelig å måle resultater, i alle fall etter 6 mnd. Vi mener at det fortjener ett år til som en del av Det Nye Fredskorpset, og vi anbefaler på det sterkeste at man fortsetter arbeidet med å sette søkelyset på noen av de landene som ikke får den oppmerksomhet de skulle ha hatt fra resten av den store sterke verden, f. eks landene i Karibien.

Ideologien som Det Nye Fredskorpset opererer med, om samarbeid og utveksling av kunnskap, er en ideologi som passer bra for oss, for våre partnere og ikke minst for Jamaicanere generelt. Selv om Jamaica ikke er et perfekt land, så er de bevisste på sin særegenhet og sin kunnskap. De vil gjerne lære resten av verden at Jamaica er mer enn idylliske strender og minner om Bob Marley.

De vil gjerne lære oss litt om sin livsfilosofi, det å ikke ta livet så tungt, ikke bekymre seg så veldig, ikke analysere ting i hjel, - det er det nemlig ingen vits i, for i morgen skinner solen!

Noter:

- * 4411 sq. Mile er omtrent det samme som 11425 km².
- * Ganija er det lokale navnet på den illegale planten kjent som marihuana
- * Machete er en stor kniv som blir brukt til å kutte gress, bush og frukt etc.
- * Reprisal killing er hevnaksjoner, særlig i forhold til gjengopprør.
- * Montego Bay er den nest største byen på Jamaica, ligger på vestsiden av øya og er landets turishovedstad.

* Krisesentersekretariatet er interesseorganisasjonen for 52 operative krisesentre i Norge

* Sick bay er et rom som er blitt laget slik at ansatte som ikke føler seg helt vel kan hvile eller få behandling før de kan dra hjem.

* Executive board er organisasjonens styre.

* Workshop er det vi vil på norsk kalle debattforum.